

Min socialdemokratiska mediepolitik för Sverige

Ida Karkiainen*

Varför ska vi ha en mediepolitik? För mig grundar det sig i värderingar och principer. Mediepolitiken har till syfte att värna medborgarnas möjlighet till informationsinhämtning och att kunna delta i och påverka samhällsdebatten på jämlika grunder. Journalistik och debatt är en väsentlig del i samhällsbygget och för viktigt för att helt överlåtas åt marknadsprinciper. Jag vill därför ta fasta på tre saker: stärkt public service, anpassningar av dagens mediestöd för att stärka journalistik i hela landet samt beskattning av de globala nätjättarna.

I allmänhetens tjänst – public service är vår gemensamma nytthet

För en demokrati har radio och tv i allmänhetens tjänst (public service) en särskild betydelse som oberoende media med förpliktelser gentemot allmänheten reglerat genom avtal med staten. Att slå vakt om public

* Ida Karkiainen är riksdagsledamot för socialdemokraterna. Hon är ledamot i konstitutionsutskottet.

services oberoende från politiska och kommersiella intressen är en av mediepolitikens kärnuppgifter. Människor ska kunna lita på att det som sägs är ett resultat av journalistikens etiska principer och inte har en dold agenda. Därför ska public service också vara fri från reklam och annan påverkan och dess finansiering vara långsiktigt säkrad.

Mot bakgrund av ett förändrat medielandskap, såväl i omvärlden som i Sverige, där oberoende medier angrips i sina grundvalar, anser jag dessutom att det finns goda skäl att stärka dess skydd. Det minsta man kan önska sig är att radio och tv i allmänhetens tjänst borde finnas definierat i vår grundlag.

Förtroendet för radio- och tv i allmänhetens tjänst står sig starkt och har en djup folklig förankring. Nästan hela Sveriges befolkning tar del av public service en genomsnittlig vecka. *Melodifestivalen*, *Vår tid är nu*, *Vinterstudion*, *Sommar i P1*, *Den stora älgvandringen*, *P3 dokumentär*, *På spåret* eller Kalle Anka på julafton – är några exempel på program som samlar många människor vid radion, tv:n eller surfplattan. Det ger oss kollektiva minnen, gemensamma insikter, bildar oss, eller får oss att kikna av skratt och jubla över svenska idrottsframgångar. I tider då vi talar om samhället som polariserat visar radio och tv i allmänhetens tjänst att vi fortfarande kan samlas och skapa kollektiva minnen. Det breda uppdraget är värt att värna, till och med stärka. Public service samlar människor brett, och upprätthållandet av ett brett programutbud bidrar till en bred bildning. Därigenom har public service ett oerhört viktigt uppdrag som bärare, tolkare och vidareförmedlare av vårt kulturarv.

Uppdraget att vara i allmänhetens tjänst innebär att jag och hela Sveriges folk ska få opartiska och sakliga nyheter om vad som händer i landet och världen – inte bara bilden som statsmakten eller storföretagen vill förmedla. I en värld där desinformation sprids snabbt och vi inte vågar lita på någonting, blir public services roll än viktigare.

Genom det breda uppdraget får vi ta del av berättelser från hela Sverige, inte bara från storstäderna. Bredden innefattar också att barn och seniorer, minoriteter och funktionsnedsatta har ett radio- och TV-utbud att ta del av. Public service är till för alla och väljer inte bort målgrupper för att de inte är tillräckligt kommersiellt intressanta. Och kanske den mest centrala principen av alla – att allt innehåll kan anmälas av vem som helst för granskning. Det är en garant för legitimiteten.

Ett brett och legitimt public service ger det trovärdighet som granskare. Fristående, kritisk granskning av politik, myndigheter, näringsliv och andra makt-havare bidrar till att stärka demokratin och samhällsutvecklingen.

Ett nytt mediestöd för framtiden

Jag växte upp i en liten by som heter Matkakoski och ligger 4 mil norr om Haparanda. Glassbilen, bokbussen och lantbrevbäringen var avgörande för vår tillvaro på landsbygden enligt min mamma. Jag håller med henne. Varje dag i brevlådan fanns ”norrländskan” (*Norrländska Socialdemokraten*) och varje tisdag och fredag kom *Haparandabladet*. Tidningen lästes högtidligt varje morgon och jag och mina syskon förstod tidigt att den

är viktig för att förstå sammanhang och vad som händer i samhället. Och med samhället menar jag närområdet, inte bara händelser i världen och Sverige.

Vi behöver veta hur våra kommunala skattepengar används och hur våra valda kommunala företrädare sköter sina uppdrag. Med andra ord är den lokala journalistiken en viktig del av vår demokrati, men den är under stor press. Många duktiga journalister finner en tryggare försörjning med bättre arbetsvillkor som kommunikatörer i privat eller offentlig verksamhet. Antalet kommunikatörer blir fler och antalet journalister färre. Det är ingen motsättning, men skildrar en problematisk utveckling.

Argumenten är goda för att det egentligen inte borde finnas något statligt mediestöd, med hänsyn till en så oberoende mediesektor som möjligt. Men det finns också goda argument för att hela Sverige ska ha tillgång till en mediemångfald och journalistisk bevakning. Marknaden löser inte detta på egen hand, och därmed behövs ett offentligt finansierat medie- och presstödssystem.

Presstödet syftar till att kunna bevara en mångfald på de lokala dagstidningsmarknaderna. Det anser jag ska gälla även för framtiden. Målet med att ha ett presstöd är att det ska bidra till en allsidig nyhetsförmedling, debatt och opinionsbildning i hela landet. De stöd som finns idag har uppkommit och gjorts om vid många tillfällen, vilket skapar en rad problem. Driftstödet hamnar ibland hos stora välmående aktörer som får ett incitament att inte öka sin räckvidd så mycket att de mister stödet. Andra aktörer, som fådagarstidningar, har inte fått en uppräknings av stödet på länge. I

dagsläget hamnar viktiga delar av stödet i stora och mellanstora städer när det tydligaste behovet finns på mindre orter och där befolkningen bor glesare.

Jag tror inte jag är ensam om min beskrivning att rutinen att hämta tidningen från postlådan tidigt på morgonen med dagsfärska nyheter är en av dagens viktigaste rutiner. Däremot sker det i större utsträckning på surfplattan idag istället för på papper. Vi befinner oss i en övergångsfas.

Men så länge människor inte har tillgång till uppkoppling, så länge det finns en ganska stor grupp som lever i digitalt utanförskap, måste papperstidningen finnas kvar och därmed också stöd för distribution.

Det stora utbudet av lokaltidningar som en gång fanns har blivit betydligt mindre. Så gott som alla brottas med svikande annonsintäkter när de lokala annonsörerna erbjuds lägre priser och bättre målgruppsanpassning av globala digitala aktörer så som *Facebook* och *Google*.

Allt detta ger en sämre grund för den så viktiga lokala journalisten, och därmed också den lokala demokratin. Ska det finnas tillgång till journalistik i hela landet som bevakar de frågor som ligger nära människor måste vi ta ett gemensamt politiskt ansvar för detta. Det krävs ett nytt mediestöd som fokuserar på en livskraftig kvalitetsjournalistik med lokal förankring och täckning över hela landet.

Som en utvikning kan man jämföra lokaljournalistik med andra samhällsviktiga yrken som polis, lärare eller sjuksköterska. Det offentliga storsatsar på utbild-

ning, anslår medel och skapar förutsättningar för dessa att bli fler och kunna göra ett bättre jobb. Det vore uppfriskande att betrakta journalistik och journalister på motsvarande sett.

En inte oviktig uppgift för en nationell mediepolitik är att försäkra sig om en tillräcklig infrastruktur. Om vi i hela landet ska kunna garantera en journalistisk täckning krävs bredband i hela Sverige, mobiltäckning och utsuddandet av vita fläckar.

Globala nätjättar skapar snedvriden konkurrens

I dag går uppskattningsvis närmare 65 procent av de digitala annonsinvesteringarna i Sverige till utomnordiska plattformar. Det är pengar som tidigare i hög utsträckning gått till lokaltidningar.

Vi behöver därför en mer rättvis beskattning som inte snedvrider konkurrensen på annonsmarknaden. Företag som *Facebook*, *Google*, *Youtube* och liknande betalar lite skatt i Sverige eftersom det inte anses permanent etablerade i landet.

Vi måste göra något åt detta. En väg kan vara genom EU, där ett EU-gemensamt regelverk skulle vara det mest verkningsfulla.

Genom skatten på de digitala jättarna skapas konkurrensneutralitet så att svenska aktörer, inte minst tidningar, inte missgynnas på samma sätt som nuvarande system. Dessutom får vi mer pengar vi kan satsa på exempelvis lokal journalistik. Det innebär också en rättvisare beskattning.

Avslutningsvis

Jag tror att det som behövs är mediepolitik. Alltså att politiken kliver in på banan och inte överlåter frågan åt marknaden. Och liksom på andra politikområden behöver mediepolitiken långsiktighet. Vi behöver göra förändringar för att anpassa politiken till moderna förutsättningar, men det rör sig också om varsamma justeringar. Om vi politiskt lyckas skapa en stabil och långsiktig mediepolitik så finns förutsättningar för mer journalistik till fler. Därmed också en mer välmående demokrati.